

Katja Burakoff och Kaisa Martikainen

Arbetsmetoden Rohkaisin ●

En arbetsmetod som stöder beslutsfattandet
för personer som saknar ett talat språk och
kommunicerar med kroppen

Inflytande över det egna livet.

Du kan stödja personer som inte har ett talat språk till ett liv som är lämpligt och känns rätt för personen då du känner till vilka hens preferenser är och vad hen tycker om.

I guiden beskrivs de olika faserna i och användningen av arbetsmetoden **Rohkaisin**. I guiden ingår också information om vad arbetsmetoden baserar sig på och varför den behövs.

I produktgruppen **Rohkaisin** ingår en guide, 24 idékort och en affisch. Dessa går att skriva ut på Tikoteekkis webbplats. På webbplatsen finns dessutom en hustavla och videoinspelningar som visar hur man gör i praktiken.

Rohkaisin ●

Rohkaisin är en attityd och en arbetsmetod som syftar till att stödja självbestämmanderätten och beslutsfattandet för personer som kommunicerar med kroppen (olemuskieli på finska).

Rohkaisin är avsedd för unga eller vuxna personer som i huvudsak kommunicerar med hjälp av ansiktsuttryck, gester, rörelser och handlingar samt för dem som verkar som stöd för dessa personer.

Stödpersoner är professionella eller familjemedlemmar som arbetar hemma hos eller i dagverksamhet med personen som kommunicerar med kroppen.

Idén med arbetsmetoden Rohkaisin är enkel. Det räcker med att du kommer ihåg tre saker och gör dem tillsammans med mig.

Välj ett sinne

Pröva på något nytt

Gör det som känns bra

Välj sinne

Gör så här:

Tänk på de olika sinnena.
Vilken typ av sinnesupplevelse
skulle jag kunna njuta av?
Vad kan jag tycka om,
vad kan jag vara intresserad av
eller vad kan göra mig ivrig?

Välj ett sinne.

Välj hörsel, syn, smak, känsel, rörelse eller lukt.
Känner du redan till vad allt jag tycker om? Är du helt säker?

HÖRSEL

surr
prassel
pip
sång
hundskall
humpa-musik

SYN

gul
lysande
randig
blänkande
svängande

SMAK

knäck
citron
salt

KÄNSEL

smekning
krafnsning
tryck
kittlande

RÖRELSE

gungande
vild fart
darrning

LUKT

gräs
lök
parfym
svett
bulle

På bilden finns sex sinnen och exempel på sådant man kan förnimma.

Pröva

---

på något nytt

Gör så här:

Pröva på en sinnesupplevelse med mig: något nytt och annorlunda för mig eller något vanligt på ett nytt sätt.

Observera hur jag reagerar med min kropp.

Hur kan du dra slutsatsen att jag tycker om något eller att jag inte tycker om något? Eller att det är likgiltigt för mig.

JAG TYCKER OM

jag ler
skrattar
gungar med kroppen
blir pigg
tittar noggrant
kommer närmare
fnissar
slappnar av

Mera av det här

JAG TYCKER INTE OM

jag rynkar
på ögonbrynen
vänder mig bort
vrålar
skuffar bort
med handen
spänner kroppen

Mindre av det här

DET GÖR DETSAMMA

jag drar mig
in i min egen värld
tröttnar
tittar mig omkring

Pröva på något annat

Gör

---

det som känns bra

Gör så här:

Du märkte vad jag tycker om
eller kanske kan tycka om.
Fundera på hur och
i vilken situation du kan
göra det här med mig.

Gör det som känns bra för mig
så ofta som möjligt.

Anteckna på hustavlan det som känns bra för mig:

vad jag tycker om eller vad jag vill att du ska göra.

Hustavlan finns på Tikoteekkis webbsidor.

Datum:

Med ditt stöd kan jag leva ett liv som känns bra och är lämpligt just för mig.

Jag tycker om:

Jag vill att du:

Rohkaisin tikoteekki

Kehitysvamma-liitto

The form has a light green background with decorative elements. At the top, there are stylized green and yellow plants. In the center, there is an illustration of two people sitting together, one in a yellow shirt and one in an orange shirt. At the bottom, there are more stylized green plants and a small orange sun.

Fortsätt med försöken

Du lärde dig det här om mig.
Vill du lära dig mera?
Välj ett sinne och
fortsätt med försöken.

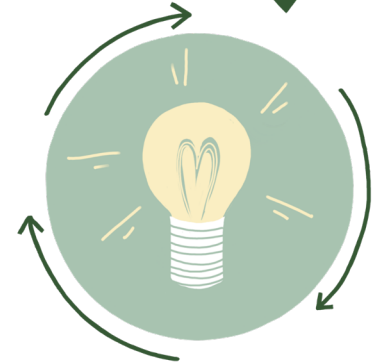
Gör
det som
känns bra

Välj ett sinne

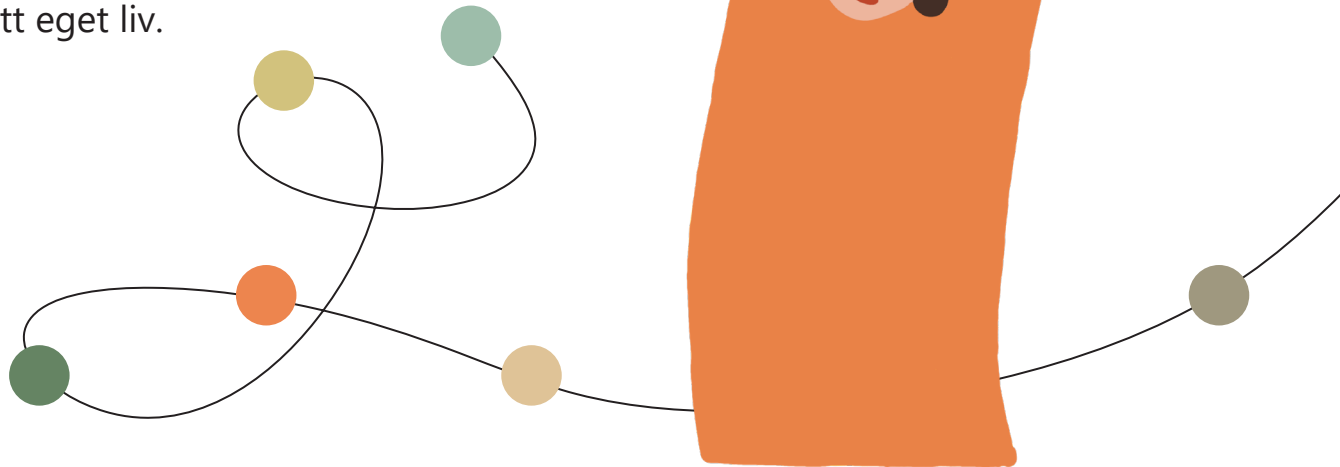
Pröva
på något
nytt

Då du använder arbetsmetoden

Rohkaisin

fills dagen så småningom av händelser
som känns bra och är viktiga för mig.
Min önskan uppfylls.
Jag har inflytande över
mitt eget liv.

Så här använder du Rohkaisin

Du valde synsinnet

Pröva på något nytt

- Du vet redan från tidigare att jag tycker om att titta på bilar i fönstret.
- Ta reda på om jag är intresserad av att titta på något annat: pröva om jag tycker om då du gör skuggbilder på väggen när det är mörkt.
- Du märker att jag blir mycket ivrig.

Gör det som känns bra

- Skaffa till rummet en lampa som gör skuggbilder, som jag alltid kan titta på då jag går och lägger mig.

Så här använder du Rohkaisin

Du valde hörselsinnet

Pröva på något nytt

- Du vet inte hurdana hörselupplevelser jag tycker om eller inte tycker om.
- Pröva med olika ljud och iaktta mina reaktioner: spela upp musik av olika slag och med olika volym, musicera med olika instrument, spela upp regnsmatter, vågors brus och åskdunder med Spotify.
- Du märker att jag avskyr kraftiga, plötsliga ljud, men blir glad av regnsmatter.

Gör det som känns bra

- Spela upp regnsmatter med Spotify efter maten.
- Alltid då det regnar, ställer vi oss vid fönstret/går ut på balkongen och njuter av regnsmattret.

Så här använder du Rohkaisin

Du valde luktsinnet

Pröva på något nytt

- Du vill veta vilken dofts kräm jag tycker om.
- Låt mig dofta på några olika handkrämer.
- Du märker att dofterna inte intresserar mig.
- Försök stryka på kräm på mina händer, mina fingrar och mitt ansikte.
- Du märker att jag särskilt njuter av beröringen då du stryker på kräm på mina fingrar och under näsan.

Gör det som känns bra

- Ordna alltid med en lugn stund på kvällen för att stryka på kräm på ansiktet och händerna.

Fortsätt också med doftproven

- Ta reda på vad jag tycker om dofterna av olika krämer, parfymer, blommor och frukter.
- Hittar du min favoritdoft?
- Skaffa mig en kräm och en tvål med den doften.

Rohkaisin är avsedd för

- unga eller vuxna personer som i huvudsak kommunicerar med hjälp av icke-verbalt samspel, det vill säga ansiktsuttryck, gester, rörelser och handlingar
- stödpersoner, det vill säga professionella (egen handledare, handledare, skötare/vårdare) som arbetar hemma hos eller inom dagverksamheten med personen med icke-verbalt samspel samt för familjemedlemmar
- professionella och sakkunniga som konsulterar arbetstagare i hemmet eller inom dagverksamheten.

Rohkaisin kan användas på tu man hand med personen som kommunicerar med kroppen. Arbetsmetoden kan också användas av en större grupp av stödpersoner för att stödja beslutsfattandet för personen med icke-verbalt samspel.

Rohkaisin är en arbetsmetod

som stöder självbestämmanderätten
och beslutsfattandet

Självbestämmanderätten är en central mänsklig rättighet och en grundläggande rättighet som gäller alla.

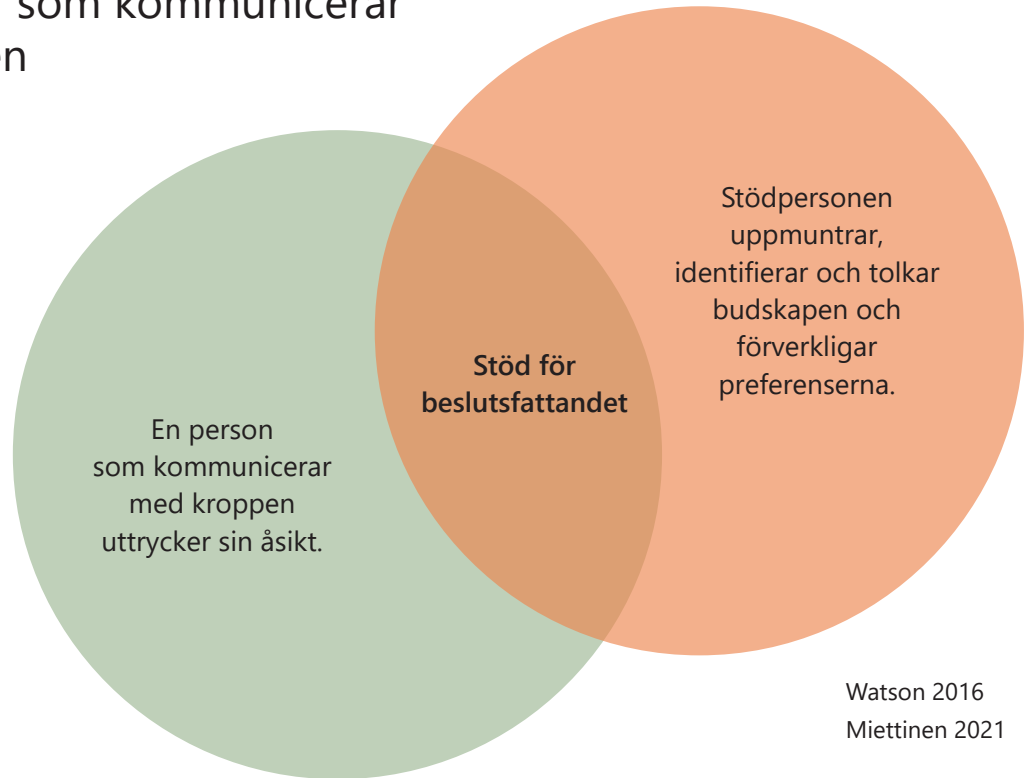
Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Finlands lagstiftning har också personer med de gravaste tal- och utvecklingsstörningarna rätt att bli hörda och att fatta beslut i frågor som gäller dem själva.

Att stödja beslutsfattandet

för personer som kommunicerar
med kroppen

Watson 2016
Miettinen 2021

Fördelarna med arbetsmetoden

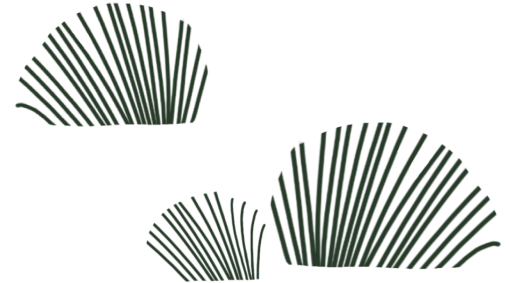
Rohkaisin

Rohkaisin hjälper dig att på ett bättre sätt bli bekant med en person som kommunicerar med kroppen.

Du märker att hen har åsikter och preferenser.

Du beaktar hens önskemål och vilja varje dag.

Med ditt stöd kan hen leva ett liv som är lämpligt och känns rätt.

Bekanta dig med **Rohkaisin** och testa modigt arbetsmetoden med den person du verkar som stödperson för.

Pröva på nya sinnesupplevelser med hen tillräckligt många gånger så att du är säker på vilka hens åsikter är.

Kom ihåg att de också kan ändras.

Även om du känner hen väl, kan du lära dig mer varje dag.

Sprid information och utnyttja **Rohkaisin**

i planeringen av verksamheten

Diskutera era observationer och erfarenheter i er arbetsgrupp, med de anhöriga, under samarbetsmöten och då ni gör upp serviceplaner.

Rohkaisin hjälper dig att samla information i dagliga anteckningar, i serviceplaner och i planer om en persons självbestämmanderätt.

*"Utan dig uppfylls inte min vilja.
Allt du gör har betydelse."*

© Tikoteekki/Kehitysvammaliitto ry 2024 • Författare: Katja Burakoff och Kaisa Martikainen • Illustrationer: Jenni Kärnä-Escalante
• Layout: Birgit Tulla • Svenskspråkig översättning: Åsa Öhrman • ISBN 978-951-580-820-2
